

ГРАЖДАНСКИ БОРД ЗА СВОБОДНИ И ПРОЗРАЧНИ ИЗБОРИ

Август-Октомври 2014 г.

МЕМОРАНДУМ

от проведените заседания, както и препоръки, свързани с обсъждани въпроси за усъвършенстване на изборното законодателство с цел гарантиране на честни и прозрачни избори

Меморандумът е изготвен на основание чл. 11 от Правилата за дейността на Гражданския борд за свободни и прозрачни избори.

I. Гражданският борд за свободни и прозрачни избори (Граждански борд) е формиран като независим експертно-консултативен орган, който подпомага и взаимодейства със служебното правителство (министър-председател проф. Георги Близнашки) при подготовката и организацията на изборите за народни представители, произведени на 5 октомври 2014 г.

Гражданският борд е съставен от организации, регистрирани от Централната изборителна комисия като наблюдатели в европейските избори на 25 май 2014 г. или в изборите за народни представители на 5 октомври 2014 г., както и от експерти, научни сътрудници и студенти, разработващи въпроси по изборно право.

Проведени бяха 7 заседания, на които членовете на борда задаваха въпроси и получаваха информация от институциите, компетентни относно организацията и подготовката на изборите в и извън страната, както и относно информационно-разяснителната кампания.

Основните принципи в работата на Гражданския борд бяха прозрачност и публичност, както и равнопоставеност на всички членове.

В заседанията на борда участваха представители на Централната изборителна комисия, Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“ (ГРАО) в Министерството на регионалното развитие, Министерството на вътрешните работи, Министерството на външните работи, Министерството на правосъдието, Върховната касационна прокуратура, Държавната агенция „Национална сигурност“, Сметната палата, Съвета за електронни медии, Българската национална

телевизия, Българското национално радио, Асоциацията на българските радио-и телевизионни оператори, Българския медиен съюз, Съюза на издателите в България, Комисията за защита на личните данни, Държавната агенция за закрила на детето, Администрацията на Министерския съвет.

II. Заседанията бяха председателствани от представители на гражданските организации на ротационен принцип и бяха тематични, както следва: 1) въпроси по организацията и приемане на Правила за дейността на Гражданския борд; 2) предварителни избирателни списъци; защита на личните данни; образуване на избирателните секции в и извън страната; гласуване извън страната; 3) отразяване на предизборната кампания чрез доставчиците на медийни услуги; осъществяване на мониторинг върху предизборната кампания; 4) дейност на Националното междуведомствено звено (МВР-ДАНС-Прокуратура); престъпления срещу избирателните права на гражданите, извършвани преди и по време на изборите; досъдебни производства; осигуряване на ред и сигурност при произвеждането на изборите; 5) социологически проучвания и огласяване на резултатите; финансиране на предизборната кампания; предоставяне на информация в Единния публичен регистър на Сметната палата; 6) разяснителна кампания за изборите; последваща актуализация на избирателните списъци (лечебни заведения, специализирани институции, места за лишаване от свобода и задържане, плавателни съдове) 7) констатации и наблюдения във връзка с произведените на 5 октомври 2014 г. избори за народни представители; предложения и препоръки за промени в изборното законодателство, както и проект на Меморандум.

III. На заседанията на Гражданския борд предмет на обсъждане беше организацията и подготовката на изборите и текущи въпроси от изборния процес:

- Разминаването между броя на избирателите, вписани в избирателните списъци и броя на българските граждани, навършили 18 години, по данни на Националния статистически институт; причини и мерки за преодоляване (проф. Михаил Мирчев –ГИСДИ, Стефан Манов, експерт, Димитър Димитров, експерт, проф. Михаил Константинов, експерт);
- Създаване към Централната избирателна комисия на Регистър на избирателите, въвеждане на форми на активна регистрация (Антоанета Цонева – Сдружение „Институт за развитие на публичната среда”, Димитър Димитров, експерт, проф. Михаил Константинов, експерт);

- Недопускане на двойно гласуване, особено в случаите когато избирателят се намира извън страната, а е вписан в избирателния списък в страната (проф. Михаил Мирчев – ГИСДИ, Антоанета Цонева – Сдружение „Институт за развитие на публичната среда”, Даниел Стоянов – „Асоциация за реинтеграция на осъдени лица” – АРОЛ, Мария Асими – Сдружение „Орлов мост-за промяна”, Божидар Томалевски – Фондация „Другата България“, Димитър Димитров, експерт, проф. Михаил Константинов, експерт);
- По решение на Централната избирателна комисия гласуването извън страната се осъществява чрез съставяне на списък в изборния ден, а не чрез списък, изготвен въз основа на предварително подадените заявления; констатира се негативния резултат, че гражданите, които са подали заявление да гласуват извън страната и са заличени от избирателните списъци в страната предварително, не фигурират в нито един списък за гласуване (Стефан Манов, експерт, Мария Асими – Сдружение „Орлов мост-за промяна”);
- Наличие на секции, които не отговарят на изискването за осигуряване на достъп до гласуване на лица със затруднения в придвижването (Мария Асими – Сдружение „Орлов мост-за промяна”);
- Дефицит в публикуването от страна на доставчиците на медийна услуга на договори, цени и тарифи, прилагани в предизборната кампания, което не осигурява прозрачност относно условията по договора и неговия възложител; подкрепено беше предложението доставчиците на медийни услуги, които не са изпълнили изискванията на чл. 180 от Изборния кодекс, да не могат да получават средства от медийните пакети; неспазване на чл. 205 от Изборния кодекс (Антоанета Цонева – Сдружение „Институт за развитие на публичната среда”, проф. Михаил Мирчев – ГИСДИ, Катя Михайлова – ГИСДИ, Ваня Нушева – Сдружение „Асоциация „Прозрачност без граници”, Иво Инджов – „Асоциация на младите юристи”);
- Недопускане да се използват деца в предизборната кампания – отговорност на партията – възложител, или на доставчика на медийна услуга (Държавна агенция за закрила на детето, Катя Михайлова – ГИСДИ);
- Потребност от аудио сигнал по радиото, който да обозначава материалите, които са платени (проф. Михаил Мирчев – ГИСДИ);

- Публикуване на интернет страницата на Сметната палата на списък с официалните данни и отчети за ползваните медийни услуги по време на предизборната кампания от участниците в изборите - партии, коалиции, независими кандидати (Катя Михайлова – ГИСДИ, Антоанета Цонева – Сдружение „Институт за развитие на публичната среда”, Ваня Нушева – Сдружение „Асоциация „Прозрачност без граници”);
- Контролът, упражняван от Сметната палата върху партиите, коалициите и инициативните комитети относно задължението им да декларират финансирането на предизборната си кампания и изпращането на информацията за вписване в Единния публичен регистър (Борислав Виларов, експерт – Българска асоциация за политически маркетинг и комуникации (БАПМК);
- Подаване на много заявления за гласуване извън страната от един и същ IP адрес (Антони Де ла Реа – Фондация „Гласуване без Граница”, Георги Балчев - Сдружение „Национално движение БГ патриот”);
- Невъзможност на избирателите извън страната да гласуват с предпочитаната (Божидар Томалевски – Фондация „Другата България“);
- Големият брой избиратели, които в изборния ден може да искат да гласуват в една секция извън страната (Божидар Томалевски – Фондация „Другата България“, Мария Асими – Сдружение „Орлов мост-за промяна”);
- Броенето на гласа за действителен по решение на Централната избирателна комисия, когато в избирателната кутия бъде намерена бюлетина, на която не е откъснат отрязък с номера (Ваня Нушева - Сдружение „Асоциация „Прозрачност без граници”);
- Недопускане регистрирането на едно лице едновременно като наблюдател и кандидат (Антоанета Цонева – Сдружение „Институт за развитие на публичната среда”, проф. Михаил Мирчев – ГИСДИ, Ваня Нушева – Сдружение „Асоциация „Прозрачност без граници”);
- Да няма дребен шрифт на документите, които се издават от Централната избирателна комисия; например удостоверенията на наблюдателите са с изключително малък шрифт, който затруднява четенето на данните в него (Даниел Стоянов – „Асоциация за

реинтеграция на осъдени лица” – АРОЛ, Антоанета Цонева - Сдружение „Институт за развитие на публичната среда”).

IV. На заключителното заседание на Гражданския борд, проведено на 13 октомври 2014 г., беше представен проект на Меморандум и определен 7-дневен срок за получаване допълнителни предложения в Секретариата на Борда.

В посочения срок са постъпили предложения от Гражданска инициатива “100% мажоритарен избор“, Асоциация „Прозрачност без граници“, Стоил Стоилов – експерт, Борислав Виларов – експерт, Димитър Димитров – експерт, Михаил Константинов – експерт, „Асоциация за реинтеграция на осъдени лица” – АРОЛ, Институт за развитие на публичната среда. Предложенията заедно с Меморандума са публикувани на интернет страницата на правителството в специално създадената рубрика „Граждански борд за свободни и прозрачни избори“.

Обобщено, основните препоръки, направени на заседанията на Гражданския борд, както и в допълнително постъпилите предложения, са следните:

- Създаване на регистър на избирателите по настоящ адрес;
- Активна регистрация;
- Създаване на многомандатен изборен район „Чужбина“; има предложения, ако не се създаде изборен район „Чужбина” да се въведат национални листи заедно с регионалните листи;
- Електронно интернет гласуване и повсеместно въвеждане на машинно гласуване;
- Създаване на регионални преброителни центрове;
- Нови граници на многомандатните изборни райони според населението;
- Засилване на мажоритарния елемент; преференциално гласуване със задължителна преференция; изразено е мнение и за мажоритарна изборна система в два тура;
- Премахване на възможността един кандидат да бъде в две листи;
- Формиране на избирателните комисии на професионален принцип;

- Премахване на фигурата на „представител на партия, коалиция или инициативен комитет“ в наблюдението на изборите;
- Въвеждане на забрана едно лице да има повече от едно качество в изборния процес – кандидат, наблюдател, застъпник, представител на партия, коалиция или инициативен комитет, член на комисия, анкетьор;
- Въвеждане на законови критерии за регистрирането на наблюдателите, които се основават на политическа необвързаност, безпристрастност и наличие на експертиза по наблюдение на изборния процес.